

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaisen palveluasuminen – omaishoitajaksi ei tarvitse suostua

Vaikka vaikeavammaisen henkilön palveluasuminen voidaan järjestää siihen oikeutetun henkilön kotona esimerkiksi omaishoidon tuen avulla, ketään ei kuitenkaan voida velvoittaa omaishoitajaksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden tuoreessa ratkaisussa (KHO 21.1.2005 T 115) käsiteltiin tilannetta, jossa sosiaali- ja terveyslautakunta oli päättänyt järjestää vaikeavammaisen henkilön palveluasumisen omaishoidon tuella. Vaikeavammaisen henkilö oli hakenut palveluasumisen järjestämistä henkilökohtaisen avustajajärjestelmän turvin. Aiemmin hänen omaishoitajanaan toiminut äitinsä olisi toiminut hänen henkilökohtaisena avustajanaan.

Kyseisessä tapauksessa palveluasumista oli siis aiemmin järjestetty omaishoidon tuella, tilapäisellä perhehoidolla, työ- ja päivätoiminnalla sekä kotipalveluilla. Äiti ei ollut kuitenkaan enää suostunut toimimaan vaikeavammaisen henkilön sosiaalihuoltolain mukaisena omaishoitajana. Hän olisi kuitenkin ollut valmis toimimaan tämän henkilökohtaisena avustajana.

Äiti ei ollut hakenut omaishoidon tukea, mutta kunta tarjosi kuitenkin hänelle allekirjoitettavaksi omaishoitosopimusta. Sitä hän ei suostunut allekirjoittamaan.

Velvollisuus järjestää

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa takia välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalveluasetuksen 10 §:n mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä vaikeavammaisen henkilön jokapäiväiselle suoriutumiselle. Näitä palveluja voivat olla asukkaan avustaminen liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa. Lisäksi näitä voivat olla ne palvelut, joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Palveluasuminen voidaan järjestää myös siihen oikeutetun henkilön kotona.

Monta tapaa järjestää

Kunnalla on viime kädessä oikeus määrittellä, miten se palveluasumisen järjestää. Vaihtoehtoisia tapoja ovat esimerkiksi korvausten maksaminen henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuviin kustan-

nuksiin, omaishoidon tuki tai vaikeavammaisen henkilön kotiin järjestetyt kotipalvelut. Vaikeavammaisille henkilöille voidaan järjestää myös muita sosiaalihuoltolain ja kehitysvammalain tarkoittamia palveluja ja tukitoimia palveluasumisen toteuttamiseksi.

Kunnan on myös otettava huomioon se, miten vaikeavammaisen henkilö itse toivoo palveluasumisensa järjestyvän. Lisäksi kunta valitsee järjestämistapaa, sen tulee varmistua siitä, että sen osoittamat palvelut ja tukitoimet ovat tosiasiassa vaikeavammaisen henkilön käytettävissä.

Omaishoidon tuki edellyttää sopimusta

Käsiteltävässä tapauksessa palveluasumista ei voitu järjestää omaishoidon tuen avulla, koska omaishoitajana aiemmin toiminut äiti kieltäytyi sitä hakemasta ja sitä koskevaa sopimusta allekirjoittamasta. Kunta ei voinut hylätä palveluasumisen järjestämistapaan liittyvää hakemusta sillä perusteella, että palveluasuminen olisi voitu järjestää omaishoidon tuen turvin.

Omaishoidon tukea koskevia palveluja ja tukitoimia voidaan

Helsingin sosiaaliviraston lakimies Tapio Rätty käsittelee palstalla sosiaalihuollon ajankohdaisia lakikysymyksiä. Lukijat voivat lähettää toiveita palstalla käsiteltävistä aiheista lehden toimitukseen.

järjestää vain sosiaalihuoltolain 27 a §:n 2 momentissa ilmenevin tavoin omaishoitajan suostumuksella ja ns. allekirjoitettuun sopimukseen perustuen.

Korkein hallinto-oikeus totesikin ratkaisussaan, että kun omaishoitajana toiminut lähiomainen ei ollut suostunut hakemaan omaishoidon tukea eikä allekirjoittamaan sitä koskevaa sopimusta, palveluasumista ei tältä osin ollut järjestetty vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin ja vammaispalveluasetuksen 10 §:n edellyttämällä tavalla.

Koska kunnalla on oikeus päättää palveluasumisen järjestämistavoista, korkein hallinto-oikeus ei suoraan ottanut kantaa siihen, miten palveluasuminen olisi tullut tässä tapauksessa järjestää. Se totesi, että sosiaali- ja terveyslautakunnan tulee asiaa uudelleen ratkaistessaan järjestää palveluasuminen joko vaadituin tavoin henkilökohtaisen avustajajärjestelmän turvin tai muulla riittävällä tavalla.

Tapio Rätty

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä verkossa www.kho.fi